

Gaseta del Crebalòs

Reintroducció del trençalòs al Maestrat

Número 16 · Octubre 2021

L'equip creix

A principis de juny es van presentar al poble de Bel els joves crebalossos que s'afegiran al projecte 'Benvingut Crebalòs', en el qual els animals es donen a conèixer a la població. Dins de les limitacions que la pandèmia imposa, aquest acte de benvinguda reuneix al veïnat de la zona, als implicats en el projecte i a gent interessada.

Així, el dia 8 de juny arribaren els tres polls de trençalòs que s'anaven a alliberar, dues femelles i un mascle. En els quatre anys d'història del projecte, enguany és el primer que s'alliberen tres animals en la mateixa temporada. En l'acte va participar la consellera d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica, la senyora Mireia Mollà Herrera, i els alcaldes de tots els municipis del parc natural: Evaristo Martí Vilaró (Rossell), Mª José Tena Gasulla (Castell de Cabres), David Gil Ventaja (La Pobla de Benifassà) i Juan José Palomo Ferrer (Vallibona). A més, també van assistir la presidenta del parc natural, Joana Cerdà Forés, el personal del parc i representants de les associacions i organismes involucrats i col·laborador del projecte.

Principals representants en l'acte de presentació

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la
tinència
de
benifassà

Com ja és tradició, els noms els van escollir l'alumnat dels centres escolars de La Pobla de Benifassà i Rossell (CRA La Bardissa) a través d'un procés participatiu. Els noms guanyadors van ser Dalila i Dena per a les femelles, i per al mascle, en homenatge a un antic treballador del Centre de Recuperació de Fauna conegut per tots, es va escollir el nom de Durall. Amb les noves incorporacions s'eleva a nou el nombre d'animals alliberats fins avui en el parc natural.

Després de l'acte de presentació, els polls es van traslladar al hacking acompanyats per l'equip del projecte i per uns pocs reporters que cobreixen la notícia i, una vegada instal·lats en els nius artificials, es donà l'inici al treball de seguiment.

Trasllat al hacking

El hacking o cria campestre, és una tècnica habitual en ornitologia que consisteix en l'alliberament dels polls en nius artificials en el moment en què ja són capaços d'alimentar-se sense l'ajuda dels pares i abans que els joves emprenguen els primers vols. D'aquesta manera poden completar el seu desenvolupament sense l'ajuda dels adults i començaran a associar aquesta zona triada per nosaltres com un lloc segur al qual tornar una vegada emprenguen el vol. Aquesta tendència que presenten alguns animals de tornar al lloc on s'han criat es denomina en zoologia amb el nom de filopatria.

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la tinença
de benifassà

Els polls

Durall i Dena van nèixer el 4 de març de 2021 en el centre de cria en captivitat de Guadalentín i arribaren a Bel amb 96 dies d'edat. Dalila, en canvi, va nèixer el dia 8 de març de 2021 en el Zoològic d'Ostrava, a la República Txeca, d'ací va ser traslladada al centre de Guadalentín per a posteriorment viatjar al costat dels seus nous germans a la Tinença, sent alliberada amb 92 dies d'edat.

Durall

Dena

Dalila

A Guadalentín els individus van ser equipats amb els transmissors, les anelles identificadores i es van realitzar les descoloracions de les plomes que permeten el reconeixement dels exemplars mentre estan en vol.

Així, els individus marcats porten d'una banda un emissor satel·litari GPS amb alimentació solar i d'altra banda un emissor de radiofreqüència VHF amb una bateria de duració limitada, integrats en un arnés que s'amarra a la pelvis de l'animal.

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la tinença
de benifassà

La vida al *hacking*

Él període de *hacking* va transcórrer en general amb normalitat i vam poder veure als joves trencaossos créixer i aprendre a poc a poc a desenvolupar-se en llibertat. És molt important que en aquest període que comparteixen en el *hacking* hi haja diversos individus per a aprendre els uns dels altres i poder completar el seu desenvolupament.

Els tres es van adaptar ràpidament a la seua nova llar, explorant l'entorn i interaccionant entre ells. Des del primer dia, Dena va mostrar una clara dominància sobre els seus dos germans adoptius, triant el niu més alt dels tres disponibles com a propi. Des d'aquest niu es té una visió més àmplia de l'àrea i dona major sensació de seguretat en trobar-se més elevat, per tant és el favorit de tots els animals alliberats. Dena en rares ocasions permetia als seus congèneres descansar en aquest niu, i sempre que s'adonava els expulsava fora de manera rotunda. Com la jerarquia es va establir en les primeres etapes, no es van produir baralles a destacar i en general els tres es respectaven, sobretot a l'hora d'alimentar-se.

Plàcida vida al hacking

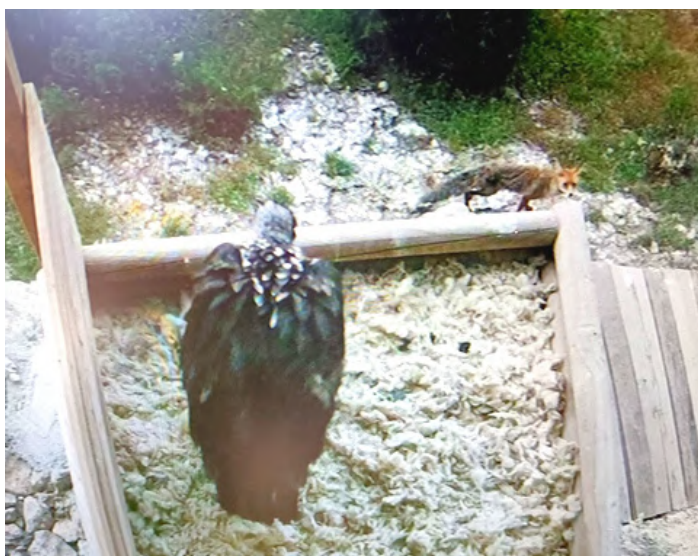
GENERALITAT
VALENCIANA

Com en anys anteriors la rabosa ha sigut una visitant habitual del *hacking* i s'ha vist en nombroses ocasions entrant a robar el menjar. Després d'una topada seriosa amb Durall, i amb els precedents ocorreguts la passada temporada amb Cocó, el personal va procedir a reforçar la seguretat de la instal·lació per a intentar evitar les visites de l'astuta rabosa. D'aquesta manera, es va elevar la malla en un dels laterals del tancat, es van reforçar els possibles punts d'entrada i es van utilitzar repel·lents naturals. Després d'aquestes actuacions no van tornar a haver-hi incidents amb aquests animals.

Durant aquest primer període d'adaptació hem tingut l'oportunitat de rebre la visita de diversos animals silvestres i veure com aquests interactuaven amb els nostres trencaossos, entre ells els enormes voltors comuns, un dels quals, un exemplar de 16 anys anellat quan era poll, es va convertir en un visitant diari dels nostres polls, veient-se habitualment interaccionant amb ells i robant-los l'aliment. També els van visitar fagines, xicotets rosegadors i fins i tot gamarussos, però sempre de manera més discreta a mitjanit, captats per les càmeres de videovigilància.

Les interaccions amb animals salvatges són una altra dels avantatges de la cria campestre, perquè els polls prenen consciència de les relacions a les quals s'enfrontaran de manera natural en la seua vida posterior.

Una rabosa entrant a robar

El visitant habitual

GENERALITAT
VALENCIANA

Període d'independència

Els dies posteriors al primer vol, són els més crítics en aquests tipus de projectes de reintroducció, ja que els ocells encara no són capaços de trobar menjar per si mateixos i, si volen massa lluny, corren el risc de no poder tornar al niu per alimentar-se.

Dalila va saltar del niu el dia 30 de juny, contra tot pronòstic. No es va tractar d'un vol de planatge habitual, sinó un aleteig amb el qual va traspasar la tanca de seguretat i va eixir del tancat. Com que no s'havia realitzat un vol pròpiament dit i per a evitar que poguera acabar en un punt més inaccessible, els experts van decidir recapturar a l'animal. El dia 1 de juliol a la posta del sol se la va retornar al *hacking*, i l'endemà, el dia 2 de juliol tornà a saltar la tanca, amb la sort que aquesta vegada es va quedar prop del recinte de manera que els tècnics van poder donar-li menjar. Després d'alimentar-se fora del recinte i passar la nit, el dia 4 dóna per fi el seu primer vol complet, planejant direcció a la Poble de Benifassà.

Durant diversos dies l'equip va portar un seguiment de camp per a, mitjançant radiotracking, determinar en tot moment la posició de Dalila en aquests delicats moments. El 9 de juliol, després de dur-se a terme un rastreig per la zona, Dalila es va trobar en un mas pròxim a la Poble de Benifassà, atrapada a l'interior d'un pati d'uns pocs metres quadrats. Probablement va caure allí en un intent fallit de posar-se en la teulada del mas, i des d'ací era difícil alçar el vol. No era el lloc idoni per a passar la nit, per la qual cosa se la va recapturar de nou per a, després d'una revisió mèdica del seu estat de salut, ser traslladada de nou al *hacking*. Allí va poder alimentar-se l'endemà i agafar energia per a continuar. A pesar que els primers dies després d'aquesta nova recaptura va tornar a freqüentar les teulades de les masies i naus pròximes a la Poble, no va haver-hi incidents i al cap de poc temps va tornar per ella mateixa al *hacking* per alimentar-se i quedar-se en els voltants d'aquest, entrant quasi diàriament.

Dalila al Mas d'en Riera

GENERALITAT
VALENCIANA

Durant el primer mes Dalila no es va allunyar més de 3,5 km en línia recta del punt del hacking, no sent fins al tercer mes quan es va veure recorrent majors distàncies, de les quals la major a 30 km en direcció al sud de la província, fins al municipi d'Albocàsser.

Dena va saltar del niu el dia 9 de juliol, i durant aquests primers dies de vol va decidir no entrar al *hacking* ni als punts d'alimentació pròxims a menjar. Gràcies als transmissors GPS vam poder veure que en la seua segona setmana de vol, Dena es va aventurar a volar a una distància de més de 25 km en línia recta des del punt del *hacking*, entre el Tossal de Mitja-Vila i les Roques de Masmut a la província de Terol. Després d'aquesta valenta incursió, Dena va tornar al *hacking* i en les successives setmanes s'ha mantingut sempre en terres de la Tinença i dels Ports. Ja més recentment s'ha mostrat més aventurera que la seua companya arribant fins al Penyagolosa, en direcció sud, i travessant el riu Ebre fins a la província d'Oscà en direcció nord, a 90 km en línia recta del *hacking*. S'han tractat sempre d'incursions de curta duració i sempre ha tornat a zones pròximes al niu per a romandre diversos dies a prop.

Dena al menjador del hacking

Durall fou l'últim dels tres a saltar del niu, el dia 10 de juliol, només un dia després que la seua companya Dena. A diferència d'elles, Durall va romandre molt prop de la zona en tot moment, entrant quasi diàriament a alimentar-se, beure aigua o prendre banys en l'abeurador.

GENERALITAT
VALENCIANA

A partir del retorn de Dena al *hacking* es va recuperar la calma i els tres es van acostumar a volar junts explorant els voltants del penyal del *hacking*, fent incursions de tant en tant fora dels voltants del niu, però mai de més d'un o dies de duració.

En aquest període es va poder observar també com Dalila feia ús de «trencadors» per als ossos de major grandària, costum que atorga el nom a l'espècie. Al principi sense massa destresa, però millorant a poc a poc, l'ocell elevava els ossos per a després llançar-los contra les roques a fi de desmembrar-los i fer-los més fàcils d'engolir, entre ells fins i tot un crani de cabra sencer que hauria trobat en algun dels seus vols. Espectacular.

En l'etapa de vol les interaccions amb àguila real han sigut també habituals, produint-se autèntiques persecucions aèries.

Finalment, el dia 8 de setembre Dena i Dalila van ser fotografiades per primera vegada baixant a menjar a un dels punts d'alimentació suplementaris, a l'Esquetxe. És una excel·lent notícia que les joves ja puguin desenvolupar-se fora de l'entorn del *hacking* i adquirisquen a poc a poc major independència.

Dena i Dalila a l'Esquetxe

GENERALITAT
VALENCIANA

Un fet inesperat i trist

Hem de lamentar la mort inesperada de Durall, el divendres 13 d'agost a la vesprada, quan comptava amb 162 dies de vida. Durall tornà al *hacking* com habitualment per a alimentar-se, però unes hores després l'animal començà a mostrar símptomes i sobtadament morí davant els ulls del personal de seguiment a l'interior del *hacking*, que poc van poder fer ja per ell.

Aquell mateix dia els agents mediambientals van procedir a l'alçament del cadàver i l'endemà es va traslladar al centre de recuperació la Granja del Saler per a practicar-li la necròpsia. L'anàlisi preliminar no va donar resultats concloents i actualment la causa de la mort està sent investigada per un equip d'experts.

Moviments / Desplaçaments

Pel que fa als polls del projecte alliberats des del 2018, aquest estiu ens han visitat Amic i Boira, mentre que Alòs i Bassi s'han mantingut per la zona dels Pirineus. Celest, per la seua banda, es manté des de fa mesos a la zona de La Rioja. Podeu veure els mapes de desplaçament en la pàgina següent.

El 21 de juliol vam poder fotografiar a Boira al menjador de l'Esquetxe, quina alegria veure'l tan sa!

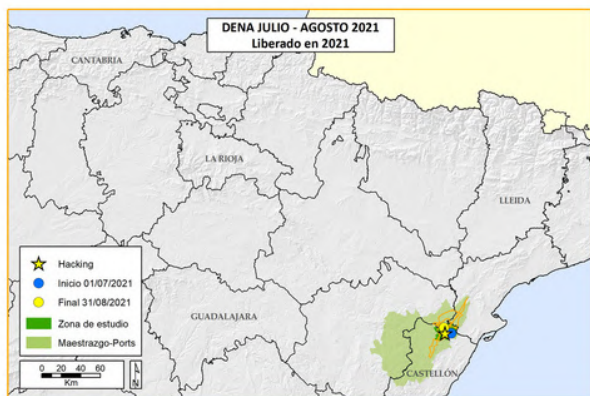
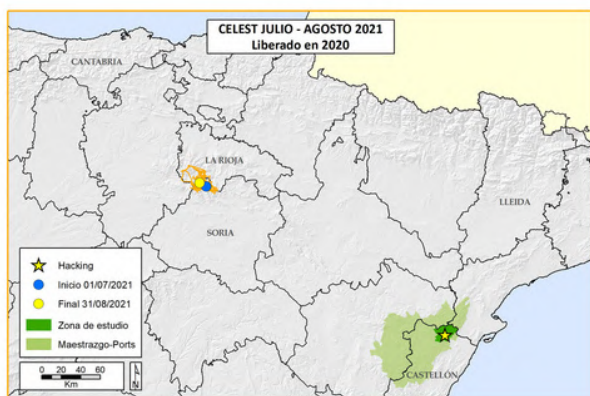
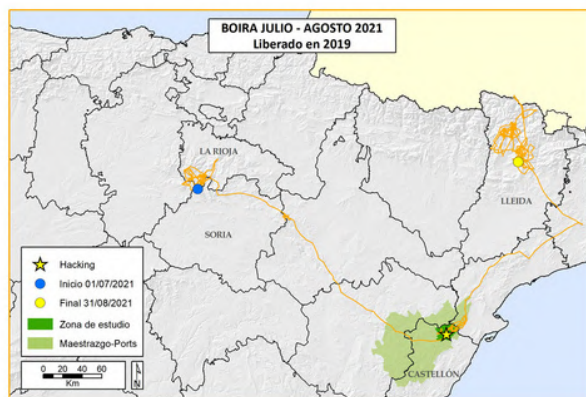
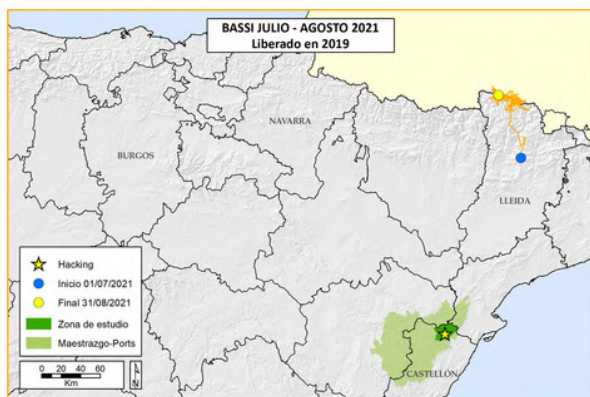
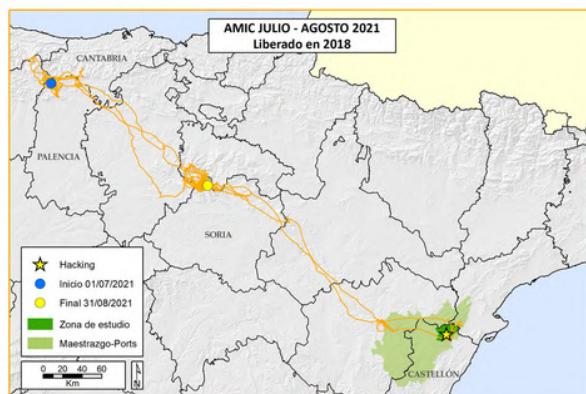
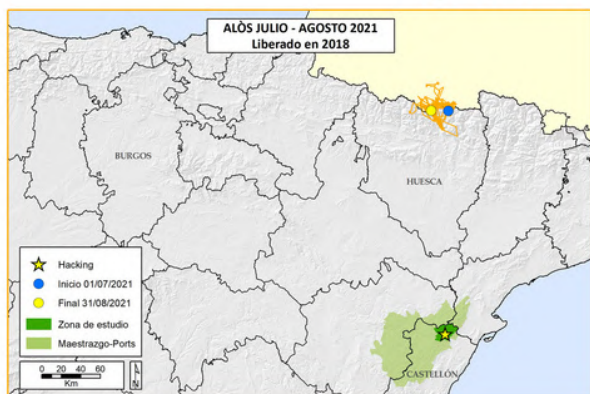

Boira al menjador de l'Esquetxe

GENERALITAT
VALENCIANA

Desplaçaments dels polls del projecte entre juliol i agost de 2021

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la tinença
de benifassà

Nova visita de Formiga

Formiga és una femella adulta de 6 anys marcada a Osca l'any 2015. Aquest exemplar s'ha deixat veure en diverses ocasions, de manera puntual, per la Tinença. De nou, els dies 9 i 10 d'agost va visitar el menjador de la Tenalla i va poder ser fotografiada per les cambres de parament fotogràfic col·locades per a tal efecte. És una molt bona notícia que individus sense territori definit ens visiten a la Tinença per iniciativa pròpia.

Formiga a la Tenalla

Voluntariat

Del 21 de juny al 22 d'agost va tindre lloc el programa de voluntariat, en el qual els participants van aprendre i van col·laborar de primera mà amb els tècnics del projecte en les tasques diàries de seguiment dels exemplars durant una setmana. Una oportunitat fantàstica perquè estudiants, professionals i aficionats aporten a les labors de conservació, coneixen l'entorn i es formen al costat de professionals.

GENERALITAT
VALENCIANA

